

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีสาระสำคัญตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
3. แนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.1 หลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.2 องค์ประกอบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา
4. นโยบายการจัดการศึกษา
5. การจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. สรุปแนวคิดและหลักการที่นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ก : 2) ได้ระบุว่าการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบจะต้องดำเนินงานตามหลักการ ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยที่ทุกระบบและทุกกิจกรรมมุ่งสู่เป้าหมาย ซึ่งต้องดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบในองค์ประกอบของการพัฒนา ได้แก่ การปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และการประกันคุณภาพการศึกษาโดยเห็นว่าสถานศึกษาเป็นฐานสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จจะต้องพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ ซึ่งได้แก่ การปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการประกันคุณภาพการศึกษา หากสามารถพัฒนากระบวนการเหล่านี้โดยเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง ครูและบุคลากรทางการศึกษามีคุณภาพ มีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ มีการประกันคุณภาพ โดยที่ผลผลิตของสถานศึกษาคือผู้เรียน ก็ย่อมได้รับการพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นไปตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

โครงการรุ่งอรุณ โดยกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ และสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมส่งเสริมพลังงาน (2544 : 12) ได้มีเป้าหมายที่สำคัญคือการสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรม การปฏิบัติและความยั่งยืนในการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมในหมู่นักเรียนและเยาวชน ซึ่งเป็นการดำเนินงานด้วยหลักการที่เป็นเกณฑ์ในการดำเนินงานและองค์ประกอบหลักมาใช้แล้วจะเกิดความมั่นใจว่าถ้าโรงเรียนมีการดำเนินงานตามแนวคิดดังกล่าวจะเกิดความสำเร็จตามเป้าหมายของโครงการอย่างแน่นอน

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2543 ก : 8-11) ได้มีแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันซึ่งเป็นการพัฒนาโดยกำหนดหลักการเป็นเกณฑ์ในการดำเนินงาน เหมือนกับโครงการรุ่งอรุณ และกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียน คือ การมีส่วนร่วม การบูรณาการและการเรียนรู้

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2543 ข : 5) เห็นว่าการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบและยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม การบูรณาการและการเรียนรู้ เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบูรณาการทรัพยากร และอื่นๆ ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และสอดคล้องกับหลักการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ

สุพล วัจนินท์ (2545 : 13) ยังมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ เป็นแนวทางที่จะพัฒนาผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพเพื่อให้เกิดการพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลงในทุกองค์ประกอบในระบบการทำงานปกติของโรงเรียนและครอบคลุมทุกขั้นตอนของกระบวนการ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อการดำเนินงานจะส่งผลต่อผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2543 : 1) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบว่าเป็นการพัฒนาทุกส่วนของโรงเรียน โดยผู้เกี่ยวข้องทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาในทุกองค์ประกอบของโรงเรียน โดยมีเป้าหมายที่คุณภาพของผู้เรียน

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบสรุปได้ว่าการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบนั้นหมายถึง การดำเนินการปรับปรุงและหรือเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากร การประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดผลที่คาดหวังตามเป้าหมายโดยดำเนินการอย่างครอบคลุมทุกองค์ประกอบของโรงเรียนในทุกขั้นตอนของกระบวนการ และอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยผู้บริหาร โรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการ

ซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางขององค์การในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ซึ่งจะได้นำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นแนวทางในการวิจัยในส่วนของหลักการและองค์ประกอบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาต่อไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (2542 : 45-46) มาตรา 48 ระบุให้ สถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 2) ระบุว่า ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษานั้น จะต้องมีการประกันคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ใน กระบวนการบริหาร และการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา อันจะเป็นการสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐาน

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2545 : 7-8) ระบุว่า การประกันคุณภาพ ในสถานศึกษาไม่ใช่เรื่องยุ่งยากที่สถานศึกษาจะดำเนินการให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานตามปกติ ของสถานศึกษา ผสมผสานให้อยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่เกิดขึ้นใน ชีวิตประจำวัน ซึ่งในการพัฒนานั้นจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการ ดำเนินงาน ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนร่วมทุกฝ่ายจะต้องมีความตระหนัก มีส่วนส่งเสริม สนับสนุนและร่วม คิดร่วมทำ รวมทั้งต้องทำงานเป็นทีม

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2544 : 9-10) ระบุว่า ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษาเป็นกลไกขับเคลื่อนให้สถานศึกษาพัฒนาไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง บนหลักการมีส่วนร่วม ของชุมชนและการพัฒนาภาระความรับผิดชอบการจัดการศึกษาที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการ บริหารจัดการอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง อันนำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพในการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา ให้สังคมมั่นใจว่าผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถ บุคลิกลักษณะ และคุณสมบัตื ตามหลักสูตรอย่างแท้จริง

สงบ ถักษณะ (2544 : ออนไลน์) ได้กล่าวเปรียบเทียบถึงสถานศึกษาที่มีระบบประกัน คุณภาพกับสถานศึกษาที่ไม่มีระบบประกันคุณภาพ ไว้ดังนี้

ตาราง 1 การเปรียบเทียบสถานศึกษาที่มีระบบประกันคุณภาพกับสถานศึกษาที่ไม่มีระบบ
ประกันคุณภาพ

ประกันคุณภาพการศึกษา	ไม่ประกันคุณภาพการศึกษา
1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้านสูง ได้มาตรฐานสม่ำเสมอ	1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แน่นอน สูงต่ำ ผันแปรตามปัจจัยต่าง ๆ
2. นักเรียนทุกคนได้มาตรฐาน สม่ำเสมอ	2. นักเรียนบางคนได้มาตรฐานในบางด้าน ผันแปรไม่แน่นอน
3. นักเรียนและผู้ปกครองรู้ล่วงหน้าว่าจะได้รับผลอะไรจากการเรียนในสถานศึกษาและ เป็นผลที่ตรงกับความต้องการ	3. ไม่รู้ล่วงหน้าชัดเจน แต่คาดการณ์ได้จาก ลักษณะของสถานศึกษา และจากศิษย์เก่าที่ไป ศึกษาต่อหรือทำงาน
4. ผู้ปกครอง ชุมชน ครู หน่วยงานการศึกษา ในท้องถิ่น มีส่วนร่วมกำหนดมาตรฐานคุณภาพ ที่ผสมกลมกลืนระหว่างมาตรฐานสากล มาตรฐานชาติและมาตรฐานท้องถิ่น	4. ครูสอนตามหนังสือมากกว่าการคิดถึง มาตรฐานคุณภาพ
5. ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำการจัดการ เพื่อควบคุมคุณภาพการศึกษา โดยผนึกกำลัง กับครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน วางแผนการยกระดับคุณภาพ การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บังเกิดผลที่ ผู้เรียนตามมาตรฐาน มีการตรวจสอบยอมรับ ในแผนดำเนินงานของสถานศึกษา	5. ส่วนใหญ่เป็นความสามารถเฉพาะตัวของ ผู้บริหาร และครูบางคนที่จะจัดการเรียนการสอน อย่างมีคุณภาพบ้าง มักไม่สามารถแสดง แผนการบริหารจัดการและแผนการจัดการเรียน การสอนที่ได้มาตรฐานครบถ้วนทั่วถึง ชุมชน ไม่มีส่วนร่วมทั้งการวางแผนและการตรวจสอบ เห็นชอบกับแผน
6. ครูได้รับการพัฒนาและสนใจให้วางแผน จัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือเป็นศูนย์กลาง เน้นกระบวนการปฏิบัติ เพื่อให้นำไปสู่การบรรลุมาตรฐานคุณภาพ การเรียนรู้อย่างครบถ้วน ให้ผู้เรียนทุกคน เรียนเต็มศักยภาพ ผู้บริหารและคณะ	6. ผู้บริหาร และครูไม่สนใจ การวางแผน การสอบ มักสอบโดยยึดเนื้อหา และหนังสือเรียน ครูเป็นศูนย์กลาง ครูบางส่วนมีความสามารถ เฉพาะตัว ช่วยผู้เรียนบางส่วนที่มีความพร้อม มากให้บรรลุมาตรฐาน คุณภาพ การกำกับ ติดตามตรวจสอบไม่ชัดเจนผู้เรียนแต่ละบุคคลไม่

ประกันคุณภาพการศึกษา	ไม่ประกันคุณภาพการศึกษา
กรรมการสถานศึกษาติดตามตรวจสอบการเรียนการสอนและช่วยให้มีคุณภาพอย่างเป็นระเบียบระบบ	ได้รับการส่งเสริมให้เรียนรู้เต็มศักยภาพ ไม่นับใจว่าผู้เรียนทุกคนจะบรรลุมาตรฐานคุณภาพ
7. มีระบบการวัดผลประเมินผลตามความจริงมุ่งตรงต่อการบรรลุมาตรฐานคุณภาพ และบันทึกผลเพิ่มผลงานที่ผู้บริหารและครูตรวจสอบผลการเรียนและบันทึกผล นำผลมาใช้ในการพัฒนาและรายงานผู้ชุมชน สม่่าเสมอว่าจัดการเรียนการสอน ทำให้บังเกิดผลตามเป้าหมายคุณภาพการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ล่วงหน้าได้ดีเพียงใด	7. มีการวัดผลประเมินผลตามระเบียบไม่ได้มุ่งตรงต่อมาตรฐานคุณภาพที่กำหนดไว้ไม่มีการเอาใจใส่กำกับพิจารณาผลการเรียนรู้ของผู้เรียน มักปล่อยปละละเลยในคุณภาพการเรียนการสอนเมื่อประเมินผลปลายภาคเรียนจึงไม่เห็นผลสำเร็จในคุณภาพการเรียนรู้ตามมาตรฐานที่ต้องการได้ทั่วถึง ผู้เรียนทุกคน
8. มีระบบการตรวจสอบจากภายนอก เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาหรือหน่วยงานในอำเภอ จังหวัด เพื่อกำกับการวางแผนการจัดการเรียนการสอนการปฏิบัติของครูและผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน เช่น เป็นฐานของการพัฒนาและให้รางวัลหรือลงโทษ	8. ไม่มีระบบตรวจสอบอย่างมีระเบียบระบบจากภายนอกสถานศึกษาจึงปล่อยปละละเลยให้จัดการศึกษาอย่างไม่มีความหวัง

สมหวัง พิริยานูวัฒน์ (2544 : 6) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายในจะทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษา ส่วนการประกันคุณภาพภายนอกจะช่วยเป็นหลักประกันให้ผู้เรียนและสังคมมีความมั่นใจว่าจะได้รับการบริการจากสถานศึกษาที่ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ และกระตุ้นให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพที่ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ สามารถตรวจสอบได้ว่าการจัดการศึกษาได้ให้สิ่งที่ผู้เรียน สังคม และรัฐต้องการ

สมศักดิ์ สีนุระเวช (2544 : ออนไลน์) กล่าวว่า ปัจจุบันมีกระแสเรียกร้องที่รุนแรงต้องการการศึกษาที่มีคุณภาพสูง ต้องการให้มีการตรวจสอบมากขึ้น สถานศึกษาที่มีระบบการประกันคุณภาพ เป็นการรับประกันระบบการบริหารคุณภาพขององค์กรเป็นการสร้างความมั่นใจว่าผลผลิต (ผู้เรียน) เมื่อออกมาจากกระบวนการแล้วจะมีคุณภาพที่ดีตรงตามความต้องการของลูกค้า

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2544 : 34-42) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผล และติดตามตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานการศึกษาจากภายในสถานศึกษา โดยบุคลากรของสถานศึกษาเอง หรือหน่วยงานต้นสังกัด ที่มีหน้าที่ดูแลสถานศึกษา

วิจิตร ศรีสอาน (2544 : 66-67) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาน่าจะต้องมีระบบ และวิธีการเฉพาะ หลักการแรกคือ ไม่ว่าจะใช้วิธีใด จะต้องใช้เพื่อการพัฒนาการศึกษา หลักการที่สอง คือจะต้องสะท้อนให้เห็นคุณภาพการจัดการสถานศึกษาดำเนินมาตรฐานได้จริง

จากเหตุผลและความจำเป็น ที่ต้องนำการประกันคุณภาพเข้ามาใช้ในการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สถานศึกษาที่มีการประกันคุณภาพการศึกษา จะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน สร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครอง การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นบทบาทสำคัญที่สถานศึกษาและผู้บริหารต้องดำเนินการ และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร การศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อนำไปสู่คุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาซึ่งจะนำไปวิเคราะห์เป็นแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

3. แนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2542 : 599) กล่าวว่า แนวทาง หมายถึง ทางปฏิบัติที่วางไว้เป็นแนว

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบและการประกันคุณภาพการศึกษาที่ หน่วยงานและนักการศึกษาได้กล่าวมาข้างต้นและความหมายของแนวทาง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดมา บูรณาการเข้าด้วยกัน สรุปได้ว่า

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการ ปรับปรุงและหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบ ได้แก่ การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้การพัฒนาครู และบุคลากร และการประกันคุณภาพการศึกษา โดยดำเนินงานตามหลักการของการพัฒนาโรงเรียนทั้ง ระบบ เพื่อให้เกิดคุณภาพการศึกษาขึ้นในโรงเรียนซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 หลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ก : 2) ได้ระบุถึงหลักการพัฒนา โรงเรียนทั้งระบบไว้ดังนี้

1. ทุกฝ่ายในโรงเรียนสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน
2. การพัฒนาโรงเรียนจะต้องดำเนินการพัฒนาทั้งระบบ
3. ทุกฝ่ายที่มีส่วนได้เสียในโรงเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนทุกขั้นตอน

4. ทุกระบบงานย่อยของโรงเรียนจะต้องเคลื่อนสู่เป้าหมายร่วมกัน
5. ทุกกิจกรรมในสถานศึกษาจะต้องนำไปสู่วิสัยทัศน์ในการพัฒนาโรงเรียน
6. โรงเรียนจะต้องมีการประเมินตนเองเป็นระยะๆ เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุง
7. โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโรงเรียนจะต้องมีการเรียนรู้ร่วมกันตลอดเวลาที่พัฒนาโรงเรียน

โครงการรุ่งอรุณ โดยกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2542 : 14-15) ระบุว่าในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม มีหลักการที่ควรยึดถือเป็นเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2543 ก : 8-9) ที่กล่าวถึงการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนรู้ร่วมและสุพล วิงสินธุ์ (2545 : 14) เสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีหลักการในการดำเนินงาน ดังนี้

1. บูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (Built-in) ดำเนินงานโดยให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานปกติ ไม่ใช่เป็นการเพิ่มเติมหรืองานเฉพาะกิจ
2. ดำเนินงานครบวงจร (Complete cycle) ดำเนินงานโดยให้เป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนต่างๆ ของระบบและภาระงานของโรงเรียนตั้งแต่การคิดวางแผนถึงการประเมินผลการดำเนินงาน
3. ครอบคลุมทุกส่วนของระบบ (Total development) ดำเนินงานโดยให้เป็นส่วนหนึ่งของทุกองค์ประกอบของระบบโรงเรียน
4. มีปัจจัยพื้นฐานเอื้ออำนวย (Basic requirement) ดำเนินงานโดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานในส่วนระบบงาน กระบวนการทำงานและบุคลากร
5. กระตุ้นและส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (Self development) ดำเนินงานโดยกระตุ้นให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้ตระหนักและเห็นความสำคัญ สามารถประเมินและพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ จนเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและหน่วยงาน
6. เข้าใจ ขอมริบและมีส่วนร่วม (Full participation) ดำเนินงานโดยให้บุคลากรทุกฝ่าย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน บนพื้นฐานของความเข้าใจการยอมรับการพัฒนาโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษานั้น สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2545 : 5) ได้ระบุถึงหลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไว้ดังนี้
 1. ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพ ไม่ใช่การจับผิดโดยมีเป้าหมายที่ผู้เรียน
 2. ผสมผสานกับการบริหารจัดการตามปกติไม่ได้แยกส่วนการดำเนินการ
 3. การมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย นับตั้งแต่ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาโรงเรียนตามหลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน สถาบันส่งเสริม
การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 11) ระบุไว้สรุปได้ ดังนี้คือ

1. จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุง
คุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา

2. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงาน
ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา

3. การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา โดยการทำงาน
จะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่ ที่ เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน
ติดตาม ประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ

แนวคิดที่หน่วยงานและนักการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นมีหลักการที่สอดคล้องและคล้ายคลึงกัน
ในหลายๆเรื่อง ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เป็นหลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการประกัน
คุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ดังตารางสังเคราะห์ ต่อไปนี้

ตาราง 2 การสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับหลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบและการพัฒนาโรงเรียน
เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

หลักการ	โครงการรุ่งอรุณ	สพช. สำนักนิเทศและพัฒนา มาตรฐาน(2543) สุพล วังสินธุ์	สทศ. สำนักนิเทศและพัฒนา มาตรฐาน(2545)	รวม
1. ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยให้เป็นส่วนหนึ่งของ ระบบงานปกติ	✓	✓	✓	5
2. ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยให้เป็นส่วนหนึ่งของ ขั้นตอนต่างๆ ของระบบและภาระงาน	✓	✓		3
3. ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยให้เป็นส่วนหนึ่งของ ทุกองค์ประกอบของระบบโรงเรียน	✓	✓	✓	4
4. กระตุ้นและส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง	✓	✓	✓	4
5. มีปัจจัยพื้นฐานเอื้ออำนวย	✓	✓	✓	3
6. ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนา	✓	✓	✓	6
7. ทุกฝ่ายในโรงเรียนสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน		✓	✓	3
8. ทุกระบบงานของโรงเรียนจะต้องเคลื่อนไหวเป้าหมายร่วมกัน		✓		1
9. ทุกกิจกรรมในสถานศึกษาจะต้องนำไปสู่วิสัยทัศน์ในการพัฒนาโรงเรียน		✓		1
10. โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้		✓		1

จากแนวคิดเกี่ยวกับหลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบและการพัฒนาโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานและนักการศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกประเด็นที่มีความสอดคล้องกันและบูรณาการประเด็นอื่นๆ เข้าด้วยกัน จึงสรุปได้ว่า หลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา มีดังนี้

1. ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานปกติ
2. ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยให้เป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนต่างๆ ของระบบและภาระงาน
3. ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยให้เป็นส่วนหนึ่งของทุกองค์ประกอบของระบบโรงเรียน

4. กระตุ้นและส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง

5. มีปัจจัยพื้นฐานเอื้ออำนวย

6. ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนา

7. ทุกฝ่ายในโรงเรียนสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน

3.2 องค์ประกอบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ก : 2) ได้ระบุถึงการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบจะได้ผลดีนั้นจะต้องมีการพัฒนาทุก ๆ ด้าน พร้อม ๆ กัน ซึ่งเรียกว่าการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ และได้แบ่งองค์ประกอบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. การปฏิรูปการบริหารจัดการ
2. การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้
4. การประกันคุณภาพการศึกษา

การแบ่งองค์ประกอบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของ นงลักษณ์ วิรัชชัย (2543 : 1) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบเป็น 4 ส่วน เหมือนกัน คือ

1. การปฏิรูปครูและบุคลากร
2. การปฏิรูปการบริหารจัดการ
3. การปฏิรูปการเรียนรู้
4. การประกันคุณภาพการศึกษา

นงลักษณ์ วิรัชชัย ยังได้เสนอแนะให้มีการรวมพลังของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อร่วมกันพัฒนาสถานศึกษาเข้าไปด้วย

โครงการรุ่งอรุณ ซึ่งดำเนินการโดยกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการนโยบาย พลังงานแห่งชาติ และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2544 : 9-10) ได้แบ่งองค์ประกอบการพัฒนาโรงเรียน ทั้งระบบ แตกต่างไปจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และนงลักษณ์ วิรัชชัย โดยแบ่งองค์ประกอบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. การบริหารจัดการ
2. การจัดการเรียนการสอน
3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้
4. การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2543 ก : 11) ได้ระบุถึงองค์ประกอบการพัฒนา โรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนรู้ร่วม และสุพล วังสินธุ์ (2545 : 14-15) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบ ซึ่งเป็นยุทธวิธีการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสอดคล้องกัน 4 ประการคือ

1. การบริหารจัดการ
2. การจัดการเรียนรู้
3. กิจกรรมส่งเสริม
4. กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542 : 10-11) ได้ระบุให้มีการพัฒนาสาระและ กระบวนการเรียนรู้ การบริหารจัดการ ในด้านการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาครู

เมื่อศึกษาแนวคิดของนักการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ ดังกล่าวข้างต้น มีความสอดคล้องกันในหลาย ๆ เรื่อง ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เป็น องค์ประกอบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษา ดังตารางการสังเคราะห์ ต่อไปนี้

ตาราง 3 การสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

องค์ประกอบ	นงลักษณ์ วิรัชชัย	สุพล วัฒนชัย	สำนักพิเศษและพัฒนา มาตรฐานการศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ	โครงการรุ่งอรุณ	พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542	รวม
1. การบริหารจัดการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
2. การพัฒนาครูและบุคลากร	✓			✓		✓	3
3. การจัดการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
4. การประกันคุณภาพการศึกษา	✓			✓		✓	3
5. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้		✓	✓		✓		3
6. การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์		✓	✓		✓		3

จากแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ นงลักษณ์ วิรัชชัย โครงการรุ่งอรุณ สำนักพิเศษและพัฒนามาตรฐานการศึกษาและสุพล วัฒนชัย แม้ว่าจะมีองค์ประกอบที่แตกต่างกัน แต่ทุกแนวคิดมีจุดมุ่งหมายที่ผู้เรียนเป็นสำคัญเหมือนกัน โดยมีการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การปฏิรูปครู และการประกันคุณภาพเป็นหัวใจของการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมีองค์ประกอบอีก 2 ด้านคือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์เป็นองค์ประกอบสนับสนุนและส่งเสริม ผู้วิจัยได้เลือกประเด็นที่คล้ายคลึงกันและบูรณาการประเด็นอื่นเข้าด้วยกันและสรุปได้ว่า องค์ประกอบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. การบริหารจัดการ
2. การจัดการเรียนรู้
3. การพัฒนาครูและบุคลากร
4. การประกันคุณภาพการศึกษา

องค์ประกอบหลัก 4 ประการ ของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร สรุปได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการ

ความหมายของการบริหาร คำที่เกี่ยวข้องกับการบริหารที่มักพบในตำราหรือข้อเขียนในด้านนี้ได้แก่ คำว่า การบริหารการจัดการและการบริหารจัดการ ซึ่งได้ชี้ให้เห็นความแตกต่างในการนำคำเหล่านี้ไปใช้ว่า คำว่า การบริหาร มักใช้ในองค์กรราชการและองค์กรที่ไม่หวังผลกำไร ส่วนการจัดการใช้กับองค์กรที่แสวงหาผลกำไร แต่ทั้งสองคำมีความหมายในเชิงการประสานงานและการประสานสัมพันธ์ การบูรณาการระหว่างคนกับวัสดุให้บรรลุจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกัน ทั้งสองคำใช้แทนกันได้ (สำนักพัฒนาระบบบริหาร. 2545 : 69) ซึ่งสอดคล้องกับ สุทธิ ทองประดิษฐ์ (2533 : 75) ที่กล่าวว่า การจัดการเป็นคำที่ใช้ในหน่วยงานที่ดำเนินงานเพื่อผลประโยชน์ ส่วนการบริหารเป็นคำที่ใช้ได้ทั้งในหน่วยงานที่ดำเนินงานโดยหวังผลประโยชน์และในหน่วยงานที่ดำเนินงานโดยไม่หวังผลประโยชน์ รวมทั้งลงความเห็นให้ใช้คำว่าการบริหารและการจัดการแทนกันได้

จากความหมายที่นักการศึกษาและหน่วยงาน ได้ให้ความหมายของคำว่าการบริหารและการจัดการ ไว้ดังนี้

สมศักดิ์ คลประสิทธิ์ (2539 : 18) สรุปว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคลากร การอำนวยความสะดวก และการควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านบุคคลอื่น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2540 : 39) สรุปว่า การบริหาร หมายถึง

1. การทำงานร่วมกัน
2. การช่วยให้ตระหนักในเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการศึกษา
3. การให้บริการแก่สังคม
4. การเข้ามาเกี่ยวข้องกับมนุษย์ เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชน และให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคคลเหล่านี้
5. การใช้ทรัพยากรให้ได้ประโยชน์มากที่สุดสำหรับการศึกษา และวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาโดยผ่านทางวิธีการของการจัดองค์การ การสั่งการ และการปรับปรุงการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา

วิโรจน์ สารรัตนะ (2542 : 3) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม

สำนักพัฒนาระบบบริหาร (2545 : 69) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่าเป็นความพยายามใช้ศาสตร์และศิลป์ปลุกใจผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกองค์กรให้มีความร่วมมือร่วมใจ ดำเนินกิจกรรมเพื่อให้้องค์การประสบความสำเร็จทั้งในเชิงประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

จุง (Chung, 1978 : 10) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุมกิจกรรมขององค์การให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

บาร์ทอล และมาร์ติน (Bartol & Martin, 1991 : 6) ได้ให้ความหมายการบริหารไว้ว่าเป็นกระบวนการที่ทำให้เป้าหมายขององค์การประสบผลสำเร็จ โดยการวางแผน การจัดองค์การ การใช้ภาวะผู้นำ และการควบคุม

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น พบว่า การบริหารและการจัดการถึงแม้ว่าจะแตกต่างกันในลักษณะของการนำไปใช้ แต่มีความหมายเหมือนกันในเชิงของกระบวนการ เช่น การประสานงาน การประสานสัมพันธ์ และการบูรณาการระหว่างบุคคลกับวัสดุหรือทรัพยากรอื่นๆ

กระบวนการบริหารเป็นแนวทาง เทคนิค หรือวิธีการที่ผู้บริหารใช้ในการปฏิบัติภารกิจให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ผู้บริหารการศึกษาในทุกระดับที่ปฏิบัติงานจะต้องอยู่กับการใช้กระบวนการบริหารตลอดเวลา ซึ่งกระบวนการบริหารดังกล่าวมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กูลิค และเอชวิก (สมบุญ ธิ อุปัทม์, 2532 : 65 ; อ้างอิงจาก Gulick & Urwick, n.d. **Papers on the science of administration**, p. 107) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารว่าประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 7 ประการ หรือเรียกย่อ ๆ ว่า “POSDCoRB” ดังนี้

1. Planning (P) หมายถึง การวางแผน
2. Organizing (O) หมายถึง การจัดส่วนราชการหรือองค์การ
3. Staffing (S) หมายถึง การจัดบุคลากร
4. Directing (D) หมายถึง การอำนวยความสะดวก
5. Co-ordinating (Co) หมายถึง การร่วมมือประสานงาน
6. Reporting (R) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงาน
7. Budgeting (B) หมายถึง การงบประมาณ

แคมป์เบล (กิติมา ปรีดีศิลป, 2532 : 23 ; อ้างอิงจาก Campbell, 1971. **Introduction to Educational Administrative**, p. 189) ได้เสนอกระบวนการบริหารไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. การตัดสินใจ (Decision – Making)
2. การวางแผนโครงการ (Programming)
3. การเสริมกำลังบำรุง (Stimulating)
4. การประสานงาน (Coordinating)
5. การประเมินผล (Appraising)

กะทาซึยะ (2541 : 56) ได้กล่าวถึงวงจรเดมมิง (Deming Cycle) หรือวงจร PDCA ซึ่งเป็นกระบวนการบริหารอย่างหนึ่งที่มีขั้นตอนทำให้งานเสร็จอย่างมีประสิทธิภาพที่มีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ ซึ่งประกอบด้วย การเขียนแผนงาน (Plan) การนำแผนไปลงมือปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check) และเป็นการปฏิบัติแก้ไขปัญหาใด ๆ ที่ทำให้งานไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (Act)

วิโรจน์ สารรัตนะ (2542 : 3) ได้กล่าวถึงกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กร โดยอาศัยหน้าที่การบริหารที่สำคัญคือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งเป็นแนวคิดของ Carrol และ Gillen หรือแนวคิดของ Fayol ที่จำแนกเป็น 5 หน้าที่คือ การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การประสานงานและการควบคุม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ก : 7-8) ได้ระบุถึงการปฏิรูปการบริหารและการจัดการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยอาจใช้ขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. กำหนดมาตรฐานของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการและความต้องการของท้องถิ่น
2. กำหนดเป้าหมายของโรงเรียน และตัวชี้วัดหลักที่จะใช้ในการประเมินผลการทำงาน
3. จัดทำแผนยุทธศาสตร์และธรรมนูญโรงเรียนด้วยการกำหนดควิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์การทำงาน ที่นำไปสู่มาตรฐานของโรงเรียน เป้าหมายที่เป็นผลผลิตหรือผลลัพธ์ของโรงเรียนและตัวชี้วัดหลักที่จะใช้ในการประเมินผลการทำงาน
4. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และดำเนินงานตามกิจกรรมที่ปรากฏในโครงการ นอกจากนี้ยังสามารถใช้แผนปฏิบัติการประจำปีเป็นเครื่องมือตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงานได้อีกด้วย
5. ประเมินผลการพัฒนาด้วยการเปรียบเทียบผลสำเร็จที่เกิดขึ้นกับมาตรฐาน และตัวชี้วัดแล้วตัดสินผลการประเมิน

6. รายงานผลต่อหน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณชน

โครงการรุ่งอรุณ โดยกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2542 : 16-18) ได้เสนอแนวปฏิบัติกิจกรรมและแนวดำเนินการบริหารจัดการในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ดังนี้ คือ

1. ด้านเป้าหมาย ธรรมนูญโรงเรียนและองค์การบริหาร
2. ด้านระบบงาน กระบวนการบริหารและการนิเทศติดตาม

3. ด้านบริหารและพัฒนาบุคลากร
4. ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพและการสื่อสารสัมพันธ์

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2543 ก : 37-55) ได้ระบุถึงแนวดำเนินงานการบริหารจัดการของพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนร่วม สรุปได้ดังนี้

1. การกำหนดนโยบายการเรียนร่วมไว้ในธรรมนูญโรงเรียน
2. การกำหนดโครงการเรียนร่วมในแผนปฏิบัติการ
3. การจัดการเรียนร่วมในลักษณะ “สหกิจ”

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า หน่วยงานและนักการศึกษา ได้เสนอแนวคิดในลักษณะที่สอดคล้องและคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ กระบวนการบริหารเป็นการดำเนินงานโดยอาศัยการวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ การประสานงานและการควบคุมงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

ดังนั้นพอสรุปได้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง แนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ กำหนดมาตรฐานของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับมาตรฐานและความต้องการของท้องถิ่นกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนและตัวชี้วัด จัดทำแผนด้วยการกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจและยุทธศาสตร์การทำงาน จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ ประเมินผลการพัฒนาด้วยการเปรียบเทียบผลสำเร็จที่เกิดขึ้นกับมาตรฐานและตัวชี้วัด รายงานผลต่อหน่วยงานและสาธารณชน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนในทุกขั้นตอนของการบริหารจัดการ เชื่อมโยงหวังความสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียนร่วมกัน

2. การจัดการเรียนรู้

ความหมายของการจัดการเรียนรู้จะมีความหมายที่กว้างกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งได้มีการอธิบายความหมายพอสรุปได้ดังนี้

กรมวิชาการ (2543 : 5) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เอาชีวิตจริงและเงื่อนไขการรับรู้ของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง ผู้เรียนมีอิสระภาพ ได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาเต็มศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ทั้งจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม ผู้เรียนได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม ได้รับการฝึกให้มีศักยภาพในการสร้างรูปแบบการคิด ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้ถูกต้องแม่นยำ ด้วยความรู้สึที่ดีงาม อันเป็นการสร้างบุคลิกภาพที่ดีงาม เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ เรียนรู้จากการปฏิบัติของตนเอง คิดอย่างมีระบบและมีวิจารณญาณ อยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข เรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

นอกจากนี้ยังมีคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น การจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นต้น

กรมวิชาการ (2543 : 7) ได้ให้ความหมายของการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง ได้พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ ศึกษา ค้นคว้าทดลองและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัด ความสนใจ ด้วยวิธีการ กระบวนการและใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในและนอกห้องเรียน ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ได้มาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนด มีความรู้สึกรู้เข้าใจในผลการปฏิบัติของตน สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สังคมและส่วนรวม

การจัดกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้จัดหรือครูผู้สอนดำเนินการ ให้สอดคล้องกับผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถทางด้านปัญญา วิธีการเรียนรู้ โดยบูรณาการคุณธรรม ค่านิยมอันพึงประสงค์ วางแผนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาสติปัญญา อารมณ์และทักษะการปฏิบัติ ส่งเสริมสนับสนุน การนำความรู้ไปใช้ในแหล่งความรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง และมีการวัดผลประเมินผล ตามสภาพจริง

การจัดกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สนับสนุนการเรียนรู้มีส่วนร่วม โดยส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดทำสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียน หาวิธีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในสถานศึกษาให้พัฒนากระบวนการ เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ ผู้เรียนและสนับสนุนด้านทรัพยากรการลงทุนเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งดูแล ตรวจสอบกระบวนการจัด การศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วิชย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542 : 240) ได้กล่าวถึงความหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ว่า หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่นำวิธีการสอน หรือเทคนิคการสอนที่หลากหลายมาเลือกใช้อย่างมีการสลับปรับเปลี่ยนให้ผู้เรียนมีความสนใจเรียนรู้ ได้อย่างมีความสุขและเกิดการเรียนรู้

เทอดศักดิ์ เศษคง (2542 : 62-65) ที่กล่าวถึงความหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ ด้วยตนเอง การสอนที่เน้นผู้เรียนสร้างความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง จะเป็นแนวทาง ให้เยาวชนของชาติสามารถสะสมองค์ความรู้ได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนที่พึงปรารถนาในอนาคตควรเป็น ผู้เรียนที่มีทักษะการคิดระดับสูง ทั้งนี้เพราะทักษะการคิดเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงองค์ความรู้ และสามารถที่จะนำความรู้ไปบูรณาการใช้ในการดำรงชีวิตได้ การจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะต้องให้ผู้เรียนตัดสินใจเอง

โกวิท ประมวลพถกษ (2543 : 1) ที่ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจะต้องให้ผู้เรียนกำหนดเอง ตัดสินใจเองว่าเขาจะไปทางไหน ไปอย่างไรและกระบวนการทั้งหลาย ที่สำคัญที่สุดคือ ผู้สอนต้องรู้จักการจัดเงื่อนไขของการเรียนรู้ (condition of learning) การเรียนรู้แบบหนึ่งก็ต้องการเงื่อนไขแบบหนึ่ง ดังนั้นครูจึงมีหน้าที่จัดเงื่อนไขให้เกิดการเรียนรู้และเป็นไปตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน เป็นไปเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 38-39) ได้เสนอกรอบความคิดว่าการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ เป็นภารกิจของการปฏิรูปการศึกษา ครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะมาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2544 : 28) ได้เสนอมาตรฐานด้านกระบวนการ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ไว้ในมาตรฐานที่ 18 คือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในมาตรฐานที่ 18 นี้มี 9 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย และเหมาะสมกับธรรมชาติ สนองความต้องการของผู้เรียน
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ

3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียน การสอน
5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน
6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพ อย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา
7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่ม ร่วมกัน

8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

9. มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน

วิชัช วงษ์ใหญ่ (2543 : 30-33) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน ให้เจริญเติบโตตามธรรมชาติและเต็ม ศักยภาพ ผู้เรียนตัดสินใจว่าจะเรียนรู้อะไรเมื่อไร การเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร ครูต้องมองผู้เรียนว่า ไม่ใช่เป็นผู้คอยรับข้อมูลจากครู ที่ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้นี้มาให้ ผู้เรียนจะต้องค้นหาตนเองว่า ต้องการเรียนรู้อะไร และสามารถค้นพบความรู้ด้วยตนเองอย่างไร ซึ่งการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีลักษณะดังนี้

1. ครูต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้ใหม่ เชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ มีวิธีการเรียนที่แตกต่างกันและใช้เวลาไม่เท่ากันที่จะพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของตนเองให้เต็มตาม ศักยภาพ

2. ครูมีความเชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้และเกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลาการออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้อาจกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้ ตามสภาพจริงเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตนเองเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

3. การเรียนรู้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ ครูต้องให้ความสำคัญในการวางแผนการเรียนการสอน และการออกแบบกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ ซึ่งการเรียนรู้แนวใหม่เชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่ มนุษย์สร้างขึ้นด้วยตนเองและสามารถพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นไปได้เรื่อย ๆ โดยอาศัยโครงสร้าง ความรู้ภายในของตนเองกับการเรียนรู้ข้อมูลต่าง ๆ รอบตัวผู้เรียน

4. เน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา การเรียนรู้ที่มาจากผู้เรียนจะมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับ ศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน โดยเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ไม่ใช่คุณภาพของการจำ

แต่เป็นสัณยภาพของความใส่ใจและแรงผลักดันของแต่ละบุคคล อารมณ์พื้นฐานของผู้เรียนจะพัฒนาไปสู่คุณธรรมและจริยธรรม ถือการรู้จักควบคุมความฉลาดเป็นการเรียนรู้คุณธรรม

5. พัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม เนื่องจากธรรมชาติของผู้เรียนจะมีสัณยภาพที่หลากหลายและซับซ้อน การพัฒนาสัณยภาพผู้เรียนได้อย่างเต็มที่และกลมกลืนกิจกรรมการเรียนรู้ต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนทุก ๆ คนและทุก ๆ ด้าน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ตามความต้องการ ความสนใจและความพร้อม การออกแบบกิจกรรมจะต้องเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น การทำโครงงาน การทำงานเป็นกลุ่ม เป็นต้น โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายหรือความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน ความรู้เดิมของผู้เรียนและสาระที่จะเรียนรู้ใหม่ การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ

6. ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสื่อ แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายตามธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียน

7. การประเมินในขณะมีการเรียนการสอน มีการอภิปรายผลงานหรือองค์ความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ วิเคราะห์และอภิปรายผลที่เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาปรับปรุง สรุปองค์ความรู้และนำไปประยุกต์ใช้

โครงการรุ่งอรุณ โดยกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2542 : 18-19) ได้เสนอแนวปฏิบัติกิจกรรมและแนวดำเนินงานในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านกรอบหลักสูตร แผนการสอน และองค์ความรู้ตามหลักสูตร
2. ด้านกระบวนการเรียนการสอน
3. ด้านการนิเทศและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2543 ข : 65) ได้ระบุถึงแนวดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้

1. การรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล
2. การวางแผนพัฒนาเป็นเฉพาะบุคคล แผนการสอนและดำเนินการตามแผน
3. การประเมิน ปรับปรุงและรายงาน

จากแนวคิดข้างต้น กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาเต็มศักยภาพ

โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง แนวทางการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนอย่างหลากหลายสอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อมาประยุกต์ใช้ พัฒนาสุนทรียภาพ ด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นประชาธิปไตย มีการวัดและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนให้ครอบคลุมทุกด้านทั้งในส่วนของกระบวนการ และผลงาน ทั้งด้านความรู้ ความรู้สึกและทักษะการแสดงออก

3. การพัฒนาครูและบุคลากร

แนวคิดเกี่ยวกับการการพัฒนาครูและบุคลากร ได้กล่าวถึงการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นการพัฒนาครูและบุคลากรที่มีหน่วยงานและนักการศึกษา ได้เสนอแนวคิดไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 9) ได้ให้ความหมายของการปฏิรูปครูและบุคลากรว่า หมายถึง การส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สามารถปฏิบัติงานตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ และความก้าวหน้าในวิชาชีพ รวมทั้งได้รับการบริการด้านสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2543 : 25-26) กล่าวว่า การพัฒนาครูให้สามารถทำงานที่มีคุณภาพ นอกเหนือจากความสามารถทางด้านวิชาการแล้ว ครูควรมีความจริงใจในวิชาชีพครู บุคลิกภาพของครูที่มีคุณภาพมี 5 มิติ ดังนี้

1. มีความรู้ในหลักสูตรและเนื้อหาวิชาในหลักสูตรอย่างเพียงพอ
2. มีทักษะด้านวิชาชีพครู และมีความสามารถในการใช้ยุทธวิธีในการสอน และการประเมินผลอย่างหลากหลาย
3. สามารถคิดใคร่ครวญและมีความสามารถที่จะวิเคราะห์ตนเอง ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของวิชาชีพครู
4. มีความเห็นอกเห็นใจ และมีความจริงใจในการรับรู้ศักดิ์ศรีของนักเรียน ผู้ปกครองและเพื่อนร่วมงานในการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
5. มีความสามารถในการจัดการ เพราะครูต้องรับภาระรับผิดชอบในด้านการจัดการหลายด้าน ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน

พลตรี ศิริบริบูรณ์พิทักษ์และคณะ (2544 : 34) ได้กล่าวถึง ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาครู
ประจำการให้มีคุณภาพว่าจะต้องมีการปรับปรุงวิธีการพัฒนาดังนี้

1. ครูประจำการต้องมีคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพขั้นสูงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
2. ครูประจำการต้องมีวัฒนธรรมและจิตวิญญาณพิเศษ เก่ง ผู้ปัญหา มุ่งประโยชน์สังคม
เป็นหลัก และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก
3. ครูประจำการต้องเข้าใจว่าวิชาชีพครูคืออะไร
4. ต้องพัฒนาสถานปฏิบัติการของครูประจำการ ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ใช้ความรู้
เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ

5. สถาบันผลิตครูจะต้องถือว่าการพัฒนาครูประจำการ คือภารกิจสำคัญและมีการร่วมมือ
กันเป็นเครือข่าย หรือมีการร่วมมือกับสถานศึกษาและสถาบันอื่น ๆ เป็นเครือข่ายในการพัฒนาครู
ประจำการ

6. หลักสูตรพัฒนาครูประจำการต้องมีมาตรฐาน มุ่งให้ครูศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองได้อย่าง
มีระบบและต่อเนื่อง และนำไปใช้ในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

7. จัดเครือข่ายครูแห่งชาติ ครูต้นแบบ หรือครูดีเด่นในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้ช่วยพัฒนาครู
ประจำการ ให้รู้วิธีการใหม่ ที่ทำได้จริงและได้ผลดี

8. จัดตั้งกองทุนสนับสนุนพัฒนาตนเองและเครือข่ายของครู

9. ส่งเสริมให้เกษียณอายุราชการก่อนกำหนด สำหรับครูที่ไม่สนใจพัฒนาตนเอง

10. กฎหมายกวาระระบุว่าภายใน 3-5 ปี ครูจะต้องเรียนหรืออบรมเพิ่มเติม 10-20 หน่วยกิต
จึงจะได้รับเงินเดือนเพิ่ม

11. ให้มีศูนย์กลางการพัฒนาครูกระจายทั่วประเทศ

12. ให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้นำทางความคิด คุณธรรม จริยธรรมอย่างแท้จริง

พลสันต์ โพธิ์ศรีทอง (2541 : 13) ได้เสนอรูปแบบ การพัฒนาครูประจำการโดยใช้
สถานศึกษาเป็นฐานและมุ่งผลให้เกิดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรงคือ การพัฒนาครูประจำการ
ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 กระบวนการ และหวังผลให้ครูนำกระบวนการเหล่านี้ไปใช้ในการเรียน
การสอนของตนเอง กระบวนการเรียนรู้ 5 กระบวนการ ดังกล่าวมีดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้อย่างมีความสุข ประกอบด้วยการสร้างสรรชีวิตและอันตะการเรียนรู้
จากธรรมชาติและกลมกลืนกับวิถีชีวิต

2. กระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ประกอบด้วยกระบวนการกลุ่ม การสอนแบบสร้าง
องค์ความรู้ด้วยตนเอง การสอนแบบร่วมมือ

3. กระบวนการเรียนรู้ด้วยการฝึกคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วยการคิดจำแนกเชื่อมโยงการคิดแก้ปัญหาและทักษะเผชิญสถานการณ์

4. กระบวนการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาสุนทรียภาพ ประกอบด้วยการเรียนรู้อย่างสมดุลระหว่างความรู้ กับความสุนทรียภาพ

5. กระบวนการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาลักษณะนิสัย ประกอบด้วยการเรียนรู้อย่างสมดุลระหว่างความรู้ ความจริง ความดี ผสมผสานการฝึกฝนกาย วาจา ใจ

สุรศักดิ์ หลาบนานา (2543 : 68) ได้กล่าวถึง รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การพัฒนาวิชาชีพโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน มีวิธีดำเนินการ 3 ลักษณะ คือ

1.1 การพัฒนาวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยมีครูและผู้เชี่ยวชาญในสถานศึกษา ทำงานร่วมกับครูคนอื่น ๆ สอดคล้องกับ พลสันต์ โพธิ์ศรีทอง (2541 : 11) ที่ได้เสนอยุทธศาสตร์ การพัฒนาครูประจำการโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ให้ครูประจำการเรียนรู้และร่วมทำงานกับครู เชี่ยวชาญ เน้นครูเชี่ยวชาญในโรงเรียนเดียวกัน กลุ่มเดียวกัน อำเภอและจังหวัดเดียวกัน

1.2 การพัฒนาวิชาชีพระหว่างสถานศึกษา ผู้ให้การพัฒนาจะเป็นครูผู้เชี่ยวชาญจาก สถานศึกษาใดก็ได้ภายในกลุ่มหรือมาจากสถานศึกษาอื่น

1.3 ที่ปรึกษาจากภายนอกทำงานร่วมกับครูภายในสถานศึกษา

2. การเขียนรายงานวิชาการสัมมนาเชิงปฏิบัติการและการประชุมสัมมนา มีวิธีดำเนินการ 2 ลักษณะ คือ

2.1 เข้าร่วมโดยกลุ่มครูผู้ซึ่งหลังจากการสัมมนากลับมาทำงานร่วมกันภายในสถานศึกษา เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

2.2 เข้าร่วมโดยครูผู้ซึ่งกลับมาทำงานร่วมกับเพื่อนครูเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ก : 26-37) ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบจะประสบความสำเร็จได้นั้นกระบวนการที่สำคัญคือการปฏิรูปบุคลากร ที่มีอยู่ให้มีศักยภาพสูงสุดพร้อมที่จะเข้าสู่ระบบ และโครงสร้างใหม่ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และขยายไปสู่ทีมงานร่วมกัน สร้างเครือข่ายพัฒนาให้เข้มแข็ง โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ และได้กำหนดเป้าหมายให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 สามารถ ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพและมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานมาตรฐาน ดังนี้

1. กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการปฏิบัติหน้าที่ของครู และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเป็นกรอบของการพัฒนาส่งเสริม เกณฑ์ของการประเมินตรวจสอบผลการปฏิบัติหน้าที่และจัดให้มีการเสริมขวัญและกำลังใจตอบแทนสำหรับผู้ปฏิบัติได้ตามมาตรฐาน

2. วางแผนในการสรรหา บรรจุ แต่งตั้งครูให้ตรงกับสาขาวิชาและความถนัดให้มีจำนวนครูได้สัดส่วนกับจำนวนนักเรียน ห้องเรียน ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งสาขาวิชาที่จัดสอนและบริการ

3. สร้างระบบการพัฒนาผู้นำ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เป็นผู้ทำหน้าที่ช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน

4. พัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ความสนใจ ความต้องการและมาตรฐานการปฏิบัติงาน โดยมีรูปแบบที่หลากหลาย เน้นการพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

5. มีระบบการติดตาม นิเทศ ช่วยเหลือครูในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลชี้แนะสิ่งที่เป็นปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน

6. ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้วางแผนพัฒนาตนเองตามระบบความก้าวหน้าทางการทำงานที่จัดวางไว้ โดยให้ครูและบุคลากรได้แสวงหาความรู้และริเริ่มปฏิบัติงานด้วยวิธีใหม่ ๆ สะสมบันทึกในแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เป็นข้อมูลในการส่งเสริมความก้าวหน้าของครูและบุคลากร

7. จัดสวัสดิการและผลตอบแทนที่เหมาะสมแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีขวัญและกำลังใจ

แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปครู เป็นการพัฒนาคูและบุคลากร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนา ด้วยกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้และร่วมทำงานกับครูผู้เชี่ยวชาญ การเขียนรายงานวิชาการ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการหรือการประชุมสัมมนา และการศึกษาคู่หรือการอบรม

โดยสรุปได้ว่าการพัฒนาคูและบุคลากร หมายถึง แนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนในโรงเรียนได้พัฒนาตนเอง เช่น การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การอบรม การศึกษาคู่ การเรียนรู้และร่วมทำงานกับครูผู้เชี่ยวชาญ การเขียนรายงานวิชาการ เป็นต้น เพื่อให้เป็นบุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐาน มีจรรยาบรรณของวิชาชีพ มีความก้าวหน้าในวิชาชีพและมีสวัสดิการหรือประโยชน์ที่เกื้อกูล

4. การประกันคุณภาพการศึกษา

หมวด 6 มาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในราชกิจจานุเบกษา (2542 : 45-46) กำหนดให้ถือว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร การศึกษาที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อ

หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

สำหรับแนวการดำเนินงานในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษานั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 3-4) ได้เสนอแนวการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามภาระงาน ดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา (quality control)

1.1 การกำหนดมาตรฐาน

1.1.1 จัดทำมาตรฐานการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

1.1.2 จัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิตของสถานศึกษา

1.2 พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

1.2.1 กระตุ้นจูงใจให้ ผู้ร่วมงานรู้จักและรักการเรียนรู้อยู่เสมอเน้นให้บุคลากรในองค์กรมีความคิดริเริ่ม เพื่อการสร้างสรรค์ปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

1.2.2 มีการสร้างจิตสำนึกของผู้ร่วมงานให้เห็นว่าการปรับปรุงคุณภาพจะต้องปรับปรุงอยู่ตลอดเวลาและเป็นหน้าที่ของทุกคน

1.2.3 เป็นสมาชิกชมรมทางวิชาการของจังหวัดและเป็นเครือข่ายศูนย์วิทยบริการ

1.2.4 จัดทำธรรมนูญสถานศึกษา

1.2.5 พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและสื่อการเรียนการสอน

1.2.6 ดำเนินการบริหารคุณภาพโดยมุ่งเน้นผลผลิต (ผู้เรียน) ที่ตอบสนองความต้องการของลูก้า ดังนี้

1.2.6.1 ควบคุมคุณภาพ และการประเมินตนเอง ในทุก ๆ กิจกรรมของกระบวนการบริหาร และกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้วงจรของเดมมิง (PDCA)

1.2.6.2 มีการทำงานเป็นมาตรฐานโดยควบคุมกระบวนการตามเอกสารคู่มือ 3 ระดับ ที่จัดทำขึ้นคือ 1) คู่มือนโยบาย 2) คู่มือขั้นตอนการทำงาน แนวปฏิบัติ 3) คู่มือการทำงานและการสอน

1.2.6.3 ต้องให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วม เพื่อให้พลังที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดของทุกคนร่วมกันพัฒนาให้ตรงตามความต้องการของลูก้าและความต้องการที่เปลี่ยนแปลง

1.2.6.4 มีการทำงานเป็นทีมในทุกระดับ เน้นให้ทุกคนมีอำนาจตัดสินใจซึ่งจะส่งผลให้ปรับปรุงและสร้างขวัญกำลังใจและทัศนคติที่ดี

1.2.7 พัฒนาระบบสารสนเทศของสถานศึกษา

1.2.8 ระดมความร่วมมือจากชุมชนและเอกชน

2. การตรวจสอบคุณภาพ หรือการทบทวนคุณภาพภายใน (Internal audit or internal school review)

2.1 สถานศึกษาดำเนินการทบทวนคุณภาพภายในด้านคุณภาพสถานศึกษาและคุณภาพการสอนทุกปี

2.2 นำผลการทบทวนมาดำเนินการและปรับปรุงให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

3. การประเมินคุณภาพการบริหาร สถานศึกษากำหนดให้มีการประเมินความก้าวหน้าและประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการของสถานศึกษาในทุก ๆ แผนงาน แล้วนำผลมาพัฒนาปรับปรุง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 6) ได้เสนอแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. ต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นประจำทุกปี

2. ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ที่ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินการ การประเมินผลและการปรับปรุง การดำเนินการ โดยต้องจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายและหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรฐานการศึกษา และเป้าหมาย ปรัชญา ธรรมเนียมสถานศึกษา กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการที่ชัดเจน คิดตามประเมินผลการทำงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง นำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

3. ควรมีการประสานงานและการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4. จัดทำรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน โดยแสดงผลการประเมินคุณภาพการศึกษา แนวทางหรือแผนงานในการปรับปรุงและพัฒนา จัดทำรายงานโดยสรุปปิดประกาศไว้ที่สถานศึกษา แจ้งผู้ปกครอง เผยแพร่ต่อสาธารณชน และผู้สนใจทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 8-9) ได้นำหลักและกระบวนการบริหารคุณภาพที่ประกอบด้วย กระบวนการวางแผน (Plan) กระทำตามแผน (Do) การตรวจสอบประเมินผล (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) เป็นการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 68-70) ได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอก และเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานตามเป้าหมายที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีมาตรฐานการศึกษาทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ แบ่งเป็น 3 ด้านดังนี้

1. มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มี 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ เน้นพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถตามศักยภาพและมีความสุข

2. มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ มี 6 มาตรฐาน 29 ตัวบ่งชี้ เน้นในด้านกระบวนการบริหารจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอน

3. มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย มี 9 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้ เป็นการกำหนดคุณลักษณะ หรือสภาพความต้องการของผู้บริหาร ครู หลักสูตร อาคารสถานที่ และชุมชน

มาตรฐานการศึกษาทั้ง 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ เป็นทิศทางให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานตามศักยภาพ แต่การประเมินรอบแรกในช่วง 5 ปีแรกจะใช้เพียง 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ ในการประเมินภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 71-72) ดังนี้

มาตรฐานด้านผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิด ไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างคืบเนื่อง

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุนิสา สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

มาตรฐานด้านกระบวนการ

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสามัคคีและความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานด้านปัจจัย

มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ได้รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ

มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 12-13) กล่าวถึงการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ควรมีการเตรียมการเพื่อสร้างความพร้อมให้แก่บุคลากรและจัดให้มีกลไกในการดำเนินงาน หลังจากนั้นบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง จึงร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันตรวจสอบ และร่วมกันปรับปรุง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานสรุปได้ดังนี้

1. การเตรียมการ

1.1 เตรียมความพร้อมของบุคลากร สร้างความตระหนัก พัฒนาความรู้และทักษะ

1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ

2. การดำเนินการ

2.1 วางแผนการปฏิบัติงาน กำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา จัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนดแนวทางการดำเนินงาน กำหนดระยะเวลา กำหนดงบประมาณและกำหนดผู้รับผิดชอบ

2.2 ดำเนินการตามแผน ส่งเสริมสนับสนุน จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากร กำกับติดตาม และให้การนิเทศ

2.3 ตรวจสอบประเมินผล วางกรอบการประเมิน จัดหาหรือจัดทำเครื่องมือ เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมาย ตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

2.4 นำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน ปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร วางแผนในระยะต่อไป และจัดทำข้อมูลสารสนเทศ

3. การรายงาน

จัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี รวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมิน วิเคราะห์มาตรฐาน และเขียนรายงาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ก : 9-10) กล่าวว่า การประกันคุณภาพเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะเป็นระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐาน ส่งผลโดยตรงให้ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และส่งผลโดยอ้อมให้บุคลากรในสถานศึกษามีความก้าวหน้าในอาชีพ การประกัน

คุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก การประกันแต่ละประเภทมีขั้นตอนดังนี้

1. การประกันคุณภาพภายใน โดยมีขั้นตอน 5 ขั้นตอนได้แก่

- 1.1 กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน
- 1.2 กำหนดแผนกลยุทธ์ และจัดทำธรรมนูญโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางดำเนินงานในการพัฒนาโรงเรียน
- 1.3 จัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาให้เป็นปัจจุบัน และจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารและควบคุมคุณภาพการศึกษา
- 1.4 ประเมินและติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาเป็นระยะ ๆ แล้วจัดทำเป็นรายงานประจำปี
- 1.5 ปรับปรุงคุณภาพภายในตามผลการประเมิน และติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา

2. การประกันคุณภาพภายนอก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาทำหน้าที่ประเมินการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา สิ่งที่โรงเรียนควรดำเนินการเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกและปรับการประกัน คุณภาพภายในโรงเรียนให้สอดคล้องกันเพื่อเป็นประโยชน์ในการรับการประเมินคุณภาพภายนอก ดังนี้

- 2.1 ศึกษามาตรฐานประกันคุณภาพการศึกษาที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ
 - 2.2 กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดที่โรงเรียนต้องการให้บรรลุผล
 - 2.3 สร้างความเข้าใจให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบเป้าหมายของโรงเรียน คุณภาพของ นักเรียน และมาตรฐานการศึกษา
 - 2.4 สนับสนุนการดำเนินงานเชิงรุกของ... .. ารฐาน ตัวชี้วัด และ ิเศษเชิงประจักษ์
 - 2.5 วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน และดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- Self Study Report (SSR) เสนอให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 8) กล่าวถึงแนวทางการดำเนินการ พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย โดยมี กระบวนการในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังนี้

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา

3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผ่องระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2547 : 1) กล่าวถึงการปรับปรุงตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่า สมศ. ใช้มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกรอบในการประเมินรอบแรก 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ ซึ่งเป็นมาตรฐานตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติในหลักการมาตรฐานการศึกษา โดยอาจปรับตัวบ่งชี้ให้มีความชัดเจนมากขึ้น การปรับปรุงสาระการประเมินจึงให้คงมาตรฐานการศึกษาในรอบแรก 14 มาตรฐานเหมือนเดิม โดยให้มีการประเมินทั้ง 3 มิติ คือ ความตระหนัก (Awareness) การปฏิบัติ (Attempt) และผลสำเร็จ (Achievement) เฉพาะในมาตรฐานด้านผู้เรียนจะประเมินความตระหนักและการปฏิบัติในระดับมาตรฐาน ส่วนการประเมินผลสำเร็จให้ประเมินระดับตัวบ่งชี้และมาตรฐาน สำหรับมาตรฐานด้านผู้บริหารและครูให้ประเมินเฉพาะผลสำเร็จทั้งในระดับตัวบ่งชี้และมาตรฐาน

การประเมินรอบแรกจะใช้เพียง 14 มาตรฐาน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547 : 1) ดังนี้

มาตรฐานด้านผู้บริหาร

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงาน
อย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือ
กับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และห้องเรียนมีสื่อ
การเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

มาตรฐานด้านครู

มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ได้รับมอบหมาย และมีคุณเพียงพอ

มาตรฐานด้านผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดใคร่ครวญและมีวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาเป็นการติดตาม ตรวจสอบและ ประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเพื่อให้ได้**มาตรฐานเชื่อถือได้** เป็นการสร้างความมั่นใจ ต่อสังคม โดยที่การจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานหลักสูตร

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง แนวทางการดำเนินงาน กล่าวคือ การประกันคุณภาพภายใน ได้แก่ กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน กำหนดแผนกลยุทธ์ **จัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาและจัดทำแผนปฏิบัติการ**เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารและควบคุม **คุณภาพการศึกษา** ประเมินและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแล้วจัดทำรายงาน **ประจำปี** **ปรับปรุงคุณภาพภายในและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา**เพื่อพร้อมที่จะรับการประเมินคุณภาพภายนอก และการประกันคุณภาพภายนอก ได้แก่ ศึกษามาตรฐานประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดที่โรงเรียนต้องการให้บรรลุผล สร้างความเข้าใจให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบเป้าหมายของโรงเรียน คุณภาพของนักเรียนและมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนการดำเนินงานจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวชี้วัด และเป้าหมายให้เกิดผล

เชิงประจักษ์ วิเคราะห์ผลการดำเนินงานและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จัดทำรายงาน (SAR) เสนอให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

ดังนั้น ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากร และการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดและแนวทางในการจัดทำแบบสอบถามในการวิจัยต่อไป

4. นโยบายการจัดการศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีนโยบายที่จะพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งความรู้ เพื่อให้การศึกษาสร้างชาติ สร้างคนและสร้างงาน โดยมุ่งปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพในทุกๆ ด้าน หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจึงมีนโยบายการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกัน ดังนี้

ศูนย์ปฏิรูปการศึกษา(2546 : 5-6) ได้กล่าวถึง นโยบายสู่การปฏิบัติ ที่ขับเคลื่อนให้การศึกษาในภาพรวมดำเนินไปอย่างมีทิศทางที่นำไปสู่การปฏิบัติ ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม นั่นคือ การประกาศนโยบายปฏิรูปในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ของ นายพองพล อดิเรกสาร ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ปฏิรูประบบการศึกษา เน้นการจัดการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ และทั่วถึง โดยการบูรณาการการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยให้สอดคล้องกันทั้งระบบ กำหนดแนวทางเทียบโอนผลการเรียนรู้ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งการศึกษาปฐมวัย การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้มีความสามารถพิเศษ จัดการศึกษาระบบทวิภาคีในการจัดอาชีวศึกษา ปฏิรูปการจัดการอุดมศึกษา และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง และสถานประกอบการ

2. ปฏิรูปการเรียนรู้ เน้น 3 เรื่อง คือ หลักสูตร สาระการเรียนรู้ ที่ต้องส่งเสริมให้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพเชื่อมโยงความพร้อมของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 20 ปี ไปสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ต้องปฏิรูปวิธีการเรียนรู้และการสอนโดยกระบวนการวิจัย พัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องใช้สื่อและเทคโนโลยี ใช้แหล่งเรียนรู้ทุกรูปแบบ และประเมินผลการเรียนรู้จากพัฒนาการของผู้เรียน จัดทำ E-Card เพื่อติดตามผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

3. ปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษา มุ่งกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยส่วนกลางจะเป็นผู้กำหนดนโยบาย

แผน มาตรฐานการศึกษา สันับสนุนทรัพยากร ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการบริหารสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาในรูปแบบคณะบุคคล จัดให้มีการประกันคุณภาพและการประเมินมาตรฐานสถานศึกษา

4. ปฏิรูปครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เร่งพัฒนาครูประจำการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ขก้องและยกฐานะครูให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง ผลิตรู้นใหม่ให้มีคุณภาพ เน้นมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ สันับสนุนเงินเดือนและค่าตอบแทนที่สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ ทั้งสันสนับสนุนให้ครูภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

5. ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เร่งระดมทรัพยากรจากทุกส่วนของสังคมเพื่อการเรียนรู้ จัดสรรทรัพยากรให้ถึงผู้เรียนอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้จัดแหล่งเรียนรู้ มีระบบบริหารทรัพยากรที่มีความคล่องตัวอย่างมีประสิทธิภาพและตรวจสอบได้ ใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 (2547 : 10-20) ได้กล่าวไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาดมกลยุทธ์และจุดเน้นสู่การปฏิรูปการศึกษา ปีงบประมาณ 2547 เกี่ยวกับนโยบายด้านการศึกษา ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

นโยบายรัฐบาล

1. เร่งจัดให้มีระบบและโครงสร้างทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั้งปวงอย่างแท้จริง
2. เน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเที่ยงธรรมในการบริหารจัดการศึกษาทุกประเภทและทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา
3. พัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษาและเครือข่ายสารสนเทศ เพื่อเพิ่มและกระจายโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยทั้งในเมืองและชนบท
4. จัดให้มีวิทยาลัยชุมชน โดยเฉพาะในจังหวัดที่ยังขาดแคลนสถานบันอุดมศึกษา
5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาและฝึกอบรม โดยรัฐเป็นผู้วางระบบ นโยบายกำกับคุณภาพมาตรฐานสันสนับสนุนและระดมทรัพยากรเตรียมความพร้อมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน เครือข่ายครอบครัว และอื่นๆ รวมทั้งการจัดการศึกษาเพื่อถนอมหรือพัฒนาหรือผู้ด้อยโอกาส
6. สันับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน
7. ส่งเสริมให้เกิดบูรณาการทางการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และกีฬา ใน

การให้การศึกษาอบรมแก่เด็กและเยาวชน

8. ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดหลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง และหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นพลังความคิดสร้างสรรค์ การสร้างนิสัยรักการอ่าน การจัดให้มีห้องสมุดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และสื่อการเรียนรู้ประเภทต่างๆ อย่างทั่วถึง

9. ส่งเสริมวิชาชีพครูให้มีศักดิ์ศรีเป็นที่ยอมรับนับถือและไว้วางใจจากสาธารณชน ทั้งพัฒนาและผลิตครูที่มีคุณภาพและคุณธรรม

10. ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีวินัย รักงานและทำงานเป็น

11. ให้โอกาสแก่ผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับหรือมัธยมปลาย ผู้ว่างงาน และผู้สูงอายุได้ฝึกงานอาชีพอย่างน้อย 1 อาชีพ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เป็นผู้ประกอบการอิสระได้

12. ปฏิรูปการอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และพัฒนาถึงระดับปริญญาตรีเพื่อตอบสนองภาคเกษตร อุตสาหกรรม ภาคบริการ ทั้งสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เข้าฝึกทักษะในสถานประกอบการ

นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ

1. เร่งให้การดำเนินงานปฏิรูประบบและโครงสร้างการบริหารการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเน้นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

2. เร่งปฏิรูประบบบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท ตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงอุดมศึกษาโดยเน้นให้เกิดคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเที่ยงธรรม

3. พัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษาและเครือข่ายสารสนเทศ เพื่อเพิ่มและกระจายโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยทั้งในเมืองและชนบท

4. จัดให้มีวิทยาลัยชุมชน โดยเฉพาะในจังหวัดที่ยังขาดแคลนสถาบันอุดมศึกษา

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาและฝึกอบรม โดยรัฐเป็นผู้สร้างระบบ นโยบาย กำกับคุณภาพมาตรฐานสนับสนุนและระดมทรัพยากรเตรียมความพร้อมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน เครือข่ายครอบครัวและอื่นๆ ร่วมทั้งการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาส

6. สนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

7. ส่งเสริมให้เกิดบูรณาการทางการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและกีฬา ในการให้การศึกษาอบรมแก่เด็กและเยาวชน

8. ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง และหลักการเรียนรู้ประเภทต่างๆ อย่างทั่วถึง

9. ส่งเสริมวิชาชีพครูให้มีศักดิ์ศรี เป็นที่ยอมรับนับถือ และไว้วางใจจากสาธารณชน
ทั้งพัฒนาและผลิตครูที่มีคุณภาพและคุณธรรม

10. ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีวินัย ใฝ่เรียนและทำงานเป็น

11. ให้โอกาสแก่ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ผู้ว่างงาน และผู้สูงอายุ
ได้ฝึกงานอาชีพอย่างน้อย 1 อาชีพ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เป็นผู้ประกอบการอิสระได้

12. ปฏิรูปการอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และพัฒนาถึงระดับปริญญาตรีเพื่อ
ตอบสนองภาคเกษตร อุตสาหกรรม และภาคบริการ รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้เรียน
ได้เข้าฝึกทักษะในสถานประกอบการ

นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักถึงเจตนารมณ์และการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายพองพล อดิเรกสาร) ที่ให้ความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดแนวนโยบายให้หน่วยงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาใช้เป็นกรอบแนวทางดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ดังนี้

1. ปฏิรูประบบการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกันทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
2. ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยมีการปฏิรูปหลักสูตร ผู้เรียน เนื้อหาสาระ วิธีการจัดการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน
3. ปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษาโดยเน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม
4. ปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตามมาตรฐานจรรยาบรรณทางวิชาชีพ
5. ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาโดยระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้เพื่อการศึกษา เน้นการจัดสรรทรัพยากรให้ผู้เรียนอย่างเสมอภาคและเป็นระบบ มีระบบทรัพยากรที่ดี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 และ มาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวง
ศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และมีอำนาจดังนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้
สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน
และความต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และหน่วยงาน
ในเขตพื้นที่การศึกษาและแจ้งจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ
และกำกับตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่
การศึกษา
4. กำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษาวิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่
การศึกษา
6. ประสานระดมทรัพยากรด้านต่างๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคลเพื่อส่งเสริม สนับสนุน
การจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาและประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่
การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาน
ประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
9. ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัย และพัฒนาการศึกษาใน
เขตพื้นที่การศึกษา
10. ประสาน ส่งเสริมการดำเนินงานของคณะกรรมการและคณะทำงานด้าน
การศึกษา
11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กร หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา
12. ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้รับมอบหมาย
ของผู้ใดโดยเฉพาะหรือปฏิบัติงานอื่นตามที่มอบหมาย

เมื่อศึกษานโยบายการจัดการศึกษา ดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติในการจัดการศึกษาที่ต้องพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นกรอบในการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป บนหลักการที่ทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

5. การจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 (2547 : 5) ได้แบ่งเป็น 9 อำเภอ มีสถานศึกษา จำนวน 243 แห่ง ดังนี้

1. อำเภอพระนครศรีอยุธยา	จำนวน	49	โรงเรียน
2. อำเภอบางบาล	จำนวน	29	โรงเรียน
3. อำเภอนครหลวง	จำนวน	21	โรงเรียน
4. อำเภอบางปะหัน	จำนวน	31	โรงเรียน
5. อำเภอบ้านแพรก	จำนวน	9	โรงเรียน
6. อำเภอกาชี	จำนวน	26	โรงเรียน
7. อำเภอมหาราช	จำนวน	17	โรงเรียน
8. อำเภอวังน้อย	จำนวน	30	โรงเรียน
9. อำเภออุทัย	จำนวน	31	โรงเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 (2547 : 22-24) ได้กำหนดพันธกิจ เป้าประสงค์และกลยุทธ์ ไว้ดังนี้คือ

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับประชากรในวัยเรียนทุกคน รวมทั้งผู้ยากไร้ ขาดแคลน ค้อยโอกาส พิการ
2. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ ประชากรวัยเรียนทุกคนเป็นพลดี คนเก่ง มีความสุข มีความรักและภาคภูมิใจในความเป็นอยุธยา
3. พัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพ
4. พัฒนาระบบการบริหารจัดการทุกด้าน ให้มีประสิทธิภาพ

5. ประสานสัมพันธ์กับชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษา เป้าประสงค์

1. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาคและทั่วถึง
 2. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีความรักและภาคภูมิใจในความเป็นอยู่ชุมชน
 3. สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักสูตรความต้องการของนักเรียนและสภาพความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น
 4. ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ตามความถนัด ความสนใจและสภาพปัญหาความต้องการที่แท้จริง
 5. มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ สามารถส่งเสริม สนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาในทุกด้านอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ
 6. ชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาและร่วมส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาในทุกระดับมีคุณภาพและประสิทธิภาพ
- กลยุทธ์

1. จัดระบบติดตามการรับเด็กเข้าเรียน ทั้งระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา
2. จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างหลากหลาย
3. พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพ
4. พัฒนาครูให้มีความรู้ในการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย โดยเน้นการพัฒนาตนเองตามความถนัด ความสนใจอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง
5. พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ โดยเน้นการสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน และใช้รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 (2547 : 8) ได้แบ่งเป็น 7 อำเภอ มีสถานศึกษา จำนวน 207 แห่ง ดังนี้

1. อำเภอเสนา	จำนวน	43	โรงเรียน
2. อำเภอดักไผ่	จำนวน	25	โรงเรียน
3. อำเภอบางบาล	จำนวน	26	โรงเรียน
4. อำเภอบางซ้าย	จำนวน	17	โรงเรียน

5. อำเภอบางไทร	จำนวน	34	โรงเรียน
6. อำเภอบางปะอิน	จำนวน	36	โรงเรียน
7. อำเภอลาดบัวหลวง	จำนวน	26	โรงเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 (2547 : 20-23) ได้กำหนดพันธกิจ เป้าประสงค์และกลยุทธ์ ไว้ดังนี้คือ

พันธกิจ

1. จัดและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้แก่ประชากรในวัยเรียนอย่างทั่วถึง เสมอภาค และมีคุณภาพตามมาตรฐาน
2. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
3. ส่งเสริมและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการศึกษาพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีจรรยาบรรณ และมาตรฐานวิชาชีพส่งเสริมให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

เป้าประสงค์

1. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณธรรม สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ
2. นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข
3. ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตามความถนัด และความสนใจ
4. มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ผู้รับบริการทางการศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษา

กลยุทธ์

1. เกณฑ์เด็กในวัยเรียนได้เข้าเรียนและจบการศึกษาภาคบังคับกับทุกคน
2. พัฒนาประชากรวัยเรียนตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพตามที่สังคมต้องการ
3. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้
4. พัฒนาครูและบุคลากรให้มีศักยภาพ สามารถปฏิบัติงานได้ตามจรรยาบรรณ และมาตรฐานวิชาชีพ
5. พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อรับการประเมินภายนอก
6. พัฒนาสถานศึกษาให้มีการบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ โปร่งใส เป็นธรรม

การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ได้กำหนดพันธกิจ เป้าประสงค์และกลยุทธ์ในการจัดการศึกษานั้นมีความสอดคล้องกัน สรุปได้ว่าสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติจะต้องดำเนินการจัดการศึกษาด้วยความเสมอภาคและทั่วถึงของประชากรในวัยเรียน การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของท้องถิ่น พัฒนาครูและบุคลากรให้มีศักยภาพ มีระบบการประกันคุณภาพภายใน และมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพด้วยการมีส่วนร่วมในทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งหวังผลที่คุณภาพ ประสิทธิภาพ และความพึงพอใจ ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยจะใช้เป็นกรอบแนวคิดและขอบเขตของการวิจัย

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีผู้ศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

6.1 งานวิจัยในประเทศ

บุญถม หิรัญคำ (2540 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาการดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา กรณีโรงเรียนบ้านโสก จังหวัดชัยภูมิ พบว่าการปฏิรูปครูและบุคลากร มีการสร้างบรรยากาศแนวประชาธิปไตย ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ไข ส่งเสริมให้เข้าอบรมสัมมนา บุคลากรบางส่วนปฏิบัติงานไม่เต็มความสามารถ แก้ปัญหาโดยการประชุมชี้แจง ให้ขวัญกำลังใจสม่ำเสมอ การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน โรงเรียนได้จัดทำหลักสูตรวิชาชีพให้สอดคล้องกับท้องถิ่นในรูปคณะกรรมการฝ่ายวิชาการ การปฏิรูปการบริหารจัดการ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการ บริหารโดยยึดแผนปฏิบัติการ ปัญหาขาดงบประมาณ แก้ไขโดยใช้เงินบำรุงการศึกษาและงบประมาณจากชุมชน

นิพนธ์ ประทุมศิริ และกัลยา สุทนต์ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาระดับต่าง ๆ ของเขตการศึกษา 7 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ตามปัจจัยต่าง ๆ แต่ยังไม่เป็นระบบ การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการโยกย้ายอยู่เสมอ สถานศึกษาในสังกัดของรัฐ มีความแตกต่างกันหลากหลาย แล้วแต่วิสัยทัศน์ของผู้บริหารแต่ละแห่ง สถานศึกษาเอกชนมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะต้องการสร้างชื่อเสียง

ทำเนียบ มหาพรหม (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาการติดตามการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า สถานศึกษาได้ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน เรียงลำดับคือ ด้านบริหารและการจัดการ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร

สุรกิจ กรณียกิจ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองศรีราชา เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูมีความเห็นต่อการปฏิรูปครูและบุคลากร การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนและการปฏิรูปการบริหารจัดการในระดับมาก

6.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

บรู๊ค (Brooks. 1983 : 164) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การทดสอบวัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพและการส่งเสริมกระบวนการวางแผนทางการศึกษาพิเศษแก่นักเรียนในรัฐอินดีแอนา พบว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายและการส่งเสริมกระบวนการในการวางแผนการดำเนินงาน มีผลทำให้งานการประกันคุณภาพทางการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เม็นเกส และเลวินสัน (Menges and Levinson. 1980 : 78-91) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการปรับปรุงการสอน วิธีเหล่านี้ได้ผลดีเพียงใด โดยจำแนกกิจกรรมออกเป็น 5 ชนิด คือ การสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดสรรทุนอุดหนุน การประเมินผลการสอนและการสอนแบบจุลภาค พบว่า ผู้ที่ผ่านกิจกรรมการปรับปรุงการเรียนการสอนปฏิบัติการสอนเป็นที่น่าสนใจ การลงมือปฏิบัติจริงจะทำให้เกิดการดำเนินงานพัฒนาอาจารย์เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างสัมฤทธิ์ผล

แมรี่ (Mary. 1979 : Abstract) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาบุคลากรครูระหว่างบุคลากรครูในการจัดการศึกษาเฉพาะอย่างและภาวะผู้นำของบุคลากรครูในมลรัฐอูคาห์ สหรัฐอเมริกา พบว่า บุคลากรครูมีความต้องการในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถพิเศษที่เหมาะสมกับงานในหน้าที่อย่างน้อยหนึ่งอย่างหรือมากกว่าหนึ่งอย่าง

วิลสัน (Wilson. 2004 : Abstract) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับหลักการปฏิรูปผู้นำและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นจริงกับความสัมพันธ์ของแบบสอบถามผู้นำทั้งหลายและแบบสอบถามที่หาว่าคุณภาพการศึกษาของนักเรียน พบว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างรูปแบบผู้นำ 3 ลักษณะในการปฏิรูปผู้นำและครูที่ได้ผล

ไอเซนเบิร์ก (Eisenberg. 2005 : Abstract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์เกี่ยวกับทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียนในรัฐนิวยอร์ก เกี่ยวกับการบริหารจัดการ 7 ด้าน ได้แก่ การเป็นผู้นำที่เชี่ยวชาญ การกำหนดนโยบายสู่การปฏิบัติ การจัดทำโครงสร้างให้ดีขึ้น การบริหารงานบนพื้นฐานที่เป็นจริง บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร การวางแผนด้านการเงินและการบริหารด้านการเงิน การขัดแย้ง การทำงานเป็นทีมของผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยในระดับเดียวกันว่าต้องเป็นนักวางแผน เป็นผู้นำที่เชี่ยวชาญ กำหนดนโยบาย และการบริหารด้านการเงิน การวิเคราะห์มีความสัมพันธ์กัน สรุปได้ว่า ผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จส่วนมาก อาศัยการมีส่วนร่วม การทำงาน

เป็นทีม การจัดทำโครงสร้าง ความรับผิดชอบของผู้บริหารและการบริหารด้านการเงิน การวิจัย ชี้บอกว่าผู้บริหารสามารถปรับปรุงสิ่งเหล่านี้ให้ดีขึ้นอย่างได้ผล

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยังไม่พบว่ามีงานวิจัยที่นำเสนอแนวทางการพัฒนา โรงเรียนทั้งระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยจะใช้ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการอภิปรายผลการวิจัยต่อไป

7. สรุปแนวคิดและหลักการที่นำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ การประกันคุณภาพการศึกษา นโยบายการจัดการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ การวิเคราะห์เนื้อหา สามารถสรุปสาระสำคัญ ๆ เป็นแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ดังนี้

1. หลักการของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา มีดังนี้
 - 1.1 ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานปกติ
 - 1.2 ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยให้เป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนต่างๆ ของระบบและภาระงาน
 - 1.3 ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยให้เป็นส่วนหนึ่งของทุกองค์ประกอบของระบบโรงเรียน
 - 1.4 กระตุ้นและส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง
 - 1.5 มีปัจจัยพื้นฐานเอื้ออำนวย
 - 1.6 ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนา
 - 1.7 ทุกฝ่ายในโรงเรียนสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน
2. องค์ประกอบของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.1 การบริหารจัดการ หมายถึง แนวทางการดำเนินงาน ดังนี้
 - 2.1.1 กำหนดมาตรฐานของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับมาตรฐานและความต้องการของท้องถิ่น
 - 2.1.2 กำหนดเป้าหมายของโรงเรียน และตัวชี้วัด
 - 2.1.3 จัดทำแผนด้วยการกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ และยุทธศาสตร์การทำงาน
 - 2.1.4 จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์

2.1.5 ประเมินผลการพัฒนาด้วยการเปรียบเทียบผลสำเร็จที่เกิดขึ้นกับมาตรฐาน และตัวชี้วัด

2.1.6 รายงานผลต่อหน่วยงานและสาธารณชน

2.1.7 ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนในทุกขั้นตอนของการบริหารจัดการ

2.2 การจัดการเรียนรู้ หมายถึง แนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

2.2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.2.2 ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

2.2.3 ศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

2.2.4 นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อมาประยุกต์ใช้ พัฒนาสุนทรียภาพด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา

2.2.5 ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นประชาธิปไตย

2.2.6 มีการวัดและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนให้ครอบคลุมทุกด้านทั้งในส่วนของกระบวนการ และผลงาน ทั้งด้านความรู้ ความรู้สึกและทักษะการแสดงออก

2.3 การพัฒนาครูและบุคลากร หมายถึง แนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

2.3.1 การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนในโรงเรียนได้พัฒนาตนเอง เช่น การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การอบรม การศึกษาต่อ การเรียนรู้และร่วมทำงานกับครูเชี่ยวชาญ การเขียนรายวิชาการ เป็นต้น เพื่อให้เป็นบุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐาน

2.3.2 ส่งเสริมให้มีจรรยาบรรณของวิชาชีพ

2.3.3 ส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพและมีสวัสดิการหรือประโยชน์ที่เกื้อกูล

2.4 การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง แนวทางการดำเนินงาน กล่าวคือ

2.4.1 การประกันคุณภาพภายใน ได้แก่

2.4.1.1 กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

2.4.1.2 กำหนดแผนกลยุทธ์

2.4.1.3 จัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาและจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารและควบคุมคุณภาพการศึกษา

2.4.1.4 ประเมินและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแล้วจัดทำรายงานประจำปี

2.4.1.5 ปรับปรุงคุณภาพภายในและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อพร้อมที่จะรับการประเมินคุณภาพภายนอก

2.4.2 การประกันคุณภาพภายนอก ได้แก่

2.4.2.1 ศึกษามาตรฐานประกันคุณภาพการศึกษา

2.4.2.2 กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดที่โรงเรียนต้องการให้บรรลุผล

2.4.2.3 สร้างความเข้าใจให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบเป้าหมายของโรงเรียน
คุณภาพของนักเรียนและมาตรฐานการศึกษา

2.4.2.4 สนับสนุนการดำเนินงานจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐาน
ตัวชี้วัดและเป้าหมายให้เกิดผลเชิงประจักษ์

2.4.2.5 วิเคราะห์ผลการดำเนินงานและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2.4.2.6 จัดทำรายงาน (SAR) เสนอให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 นี้ ผู้วิจัยจะนำไปใช้ในการจัดทำ
แบบสอบถามเพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางต่อไป